

2 quarts lo número.

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ,

Carrer del Pi, núm. 5.

LO ESQUIROL.

2 quarts lo número.

PUNTS DE VENDA.

Las principales librerías.

Semmanari literari, crítich y festiu.

Distreurer y judicar—se proposa LO ESQUIROL,—pren pinyans, pinyas no n' vol—ni habérselas de espinyar.

LA LLENGUA CATALANA.

Com a bons catalans y assèrrims partidaris de la literatura de Catalunya, en mal hora postergada molts anys enrera, serà sempre objecte de preferència per nosaltres, tot quant tingua una tendència remarcable a embellir-la, ornar-la, augmentar-la, donar-li en fi, lo lloch que li correspon, puig es digne de tota consideració, no 'l dialecte com diuen molts, sino la llengua que ab tant orgull parlavan los Jaumes, Peres, Fivallers, Moncadas y tants y tants d' altres personatges célebres que ha produït per major glòria, nostra may prou ben volguda patria.

¿Y perquè en la nova era, que casi be 's pot dir de restauració, en que ha entrat la llengua catalana, no s' ha posat encara a la altura de tantas altres llengües, sent aixís que es tan rica, tan dolça, tan flectible y sobre tot tant breu com ellas? (1).

La causa creyem endevinar-la, y sens ser presumptuosos—ni menys volguernosla pegar de sabís,—direm solsament lo que ns sembla, cregut que tots los que conreen ab fé la llengua de nostres avis, ens agrahirán que unim nostra petita veu, a la de tants y tant dignes escriptors, que treballan per que la llengua

catalana, tingua l' lloch que li pertany en la república de las lletras, puig si be per si sola nostra veu no es res, no per aixó hem volgut despreciar lo proverbi catalá que diu: «Moltas micás fan un ciri.»

Are be, la llengua catalana, filla lligitima y no neta de la llatina, en son temps era també tant estimada com pogues serho aquesta; ab ella invocaban a la Verge los reys y cavallers al caurer sobre 'ls serrahins, ab ella proclamavan a sa dama los paladins en los torneigs, en fi rica y estimada era en lo que valia; més ¿que sucsehí? que arribá un dia en que quedá soterrada, en que perdé son brill, sino del tot al menys en part, més també en vingué un altre en que una maynada de fills de Catalunya, volgueren, no ressucitar-la com alguns suposan, sino donar-li son antich esplendor, son gust, sa esquisitat, sa fama. (1).

Treball gran, difícil, va ser lo que s' imposaren.

¿Quants obstacles havian de trobar, quants desganyys devian rebrer! Per una part la instrucció primaria que 'ls havian dat y per altra las modificacions que habia suferit la llengua ab tant de temps. Sorpresos se quedaren; més volguent restaurar a costa de sacrificis, seguiren avant.

(1). Per apoyar solidament eixas paraulas, direm las que va dir Gándara a Carlos V en Tournais. Habent de parlar de cert assumpto de importància, Gándara a lo Emperador li digué: «Senyor puch parlarvos en francés, en alemany, en inglés ó italiá, pero preferesch a totas aquestas, la llengua catalana com a més filosófica, més rica, més breu y més enérgica.»

De aquí resultá aqueixa barreija de paraulas que s' trova en sos escrits y que tants han criticat, creyent que se anava a trasportarlos reculant, a la literatura d' aquells temps.

Tòt se 'ls podia perdonar ates lo bè que feyan a nostra parla, puig ells donaren lo crit d' alarma, ells enarbolaren la bandera que tants prossélits ha tingut.

Are que la llengua catalana ha pujat a molta altura, tant sols l' hi falta, segons nostra pobre opinió, donar un pas, pas de gegant sens dupte, més de tant imprescindible necessitat, que sens ell considerem que may arribará nostra parla al lloch que 's desitja.

¿Sabeu quin es? Escoltem lo que diu Landais a propòsit de com se va formar la célebre Academia francesa y compendreu nostra idea:

«La Academia francesa, no va ser establerta per real ordre, fins a l' any 1635, més lo seu origen sembla que ja databa de cinq ó sis anys avans; desde 1629. Uns quants escriptors que vivian en París, van resódrer reunir-se cada semana a casa d' un d' ells que s' deya M. Conrart: allí parlavan de literatura, de negocis ó notícias.

Quant un dels de la reunió feya una obra, la ensenyaba als altres, que debian dar-li son parer ab tota franquesa. Habian convingut també que d' aquesta reunió no 'n dirian res a ningú, determinació que fou observada alguns anys, més per fi lo cardenal de Richelieu en va haber esment a principis de Janer de

(1). Hi ha en llengua catalana un poema molt bó escrit tot en monosil·labos.

1634 y 'ls hi va proposar que 's reunissin ab tota forma y baix la sèba autoritat pública.

Van assepar aquesta proposició y per organitzar més oficialment las reunions, resolgueren fer un director y un conseller, que 's cambiarian de tant en tant, y un secretari que seria perpétuo. Anyadiren també á aquestos tres honorables membres, un llibreter de la Academia, que debia tenir lo càrrech de hugier; y allavors la reunió prengué el nom de *Academia francesa*, aprobat per lo Cardenal, aixis com també los estatuts y los despatxos registrats en lo Parlament, dèspres de mólts dificultats, lo 10 de Juniol de 1637 ab aquesta restricció: ab l'encàrrech, que 'ls de la dita *Assamblea* no 's cuidaran sino del adorno, bellesa y augment de la llengua francesa y dels llibres que fassin ells ó altres que ho desitjin y ho vulguin.

Lo número d'académichs se vá ficsar que fós de quaranta, d'ahont prové que se 'ls digui *los quaranta*.

La idea dominant d'ells, desde un principi, va sèr de fer un Diccionari, una Gramática y un Tractat de poesia francesa. Dit Diccionari no 's va publicar n'obstant, fins á l'any 1684.

Tal fou l'origen de la tant célebre *Academia francesa*, que tingué entre sos membres á Bossuet, Fénelon, Chateaubriand y actualment á Lamartine y altres que posats al frente de la literatura, estengueren y engrandiren la llengua francesa.

Are bè; tòts los que 's dedican al conreu de la nostra, prenguin d'aquest article lo que 'n vulguin puig creyem que hauran comprés nostre pensament, que no es lo de censurar los defectes y discordancia qu' es nota en la major part de escrits catalans, defectes y discordancias, en que nosaltres més que tòthom incurrim, sino cridar la atenció, dels homes de saber y valer, que tantas provas tenen ja dadas d'amor á nostra llengua, y pregals que fassin un esforç més, que aprofitin mentres dura, lo calor del sagrat foc, qu'ells han revivat, que donguin lleys y reglas ficas al estat actual de nostre idioma, qu'es posin en fi, al frente de eixa maynada que vol seguirlos, y faltantlos avuy, sa autorizada guia, no avansa apesar dels seus desitgs, perquè camina esbarriada y espargida, sens nort ni rumbo fisco.

LO DIA DE CÓRPUS.

7 de Juny de 1640.

I.

Quina hermosa matinalada

La del Còrpus del Senyor!

Las ninetas ab sas galas

Y los seus vestits més bons,

Ramellets á las mans portan

De clavells de richs colors,

Y ab ginesta 'l pas catifan

Lo curs de la professó,

Tòt portant per arrecadas

De cireras bons penjoys,

Que 's confonen ab las rosas

De sas gallas de petons.

Tòt respira pau y calma,

Bón semblant porta tòthom,

L'alegria per tòt regna,

Qu' es lo Còrpus del Senyor.

La ciutat comptal, ufana,

Mostra aliva lo seu goig,

Lo sagrat bronze ressona

Son gay só per tòt, per tòt.

Barcelona, Barcelona,

T'alegria curta fòu,

Puig lo goig que tant mostrabas

Prompte va tornarse en dól.

II.

Com riu que surt de mare y 's desborda
Per camps y per ciutats,

Aixis de Barcelona 'l poble anaba
Frenétich delirant.

Lo goig que avans tenian las ninetas
En llanto s'ha tornat,

En lloch de las campanas sónan trompas
Ab terratrémol gran.

Ne van los segadors per tòt alsantne
Lo crit de llibertat,

Lo jòu de lo Virrey, Santa Coloma
Forsúts volen trencar.

Morí, cridan, corrent cap á sa casa,
Que morí lo tirá.

Y 'ls crits de somatens, y via fora
Se senten ab esglay.

Barcino la industriosa, rica joya

De tòt lo principat,

Son crit de guerra llansa, crit terrible
Que al mon fa tremolar.

La gent esporoguida á casa 's tanca
Depressa á Déu pregant,

Los *desobedients* á n'el Compte
Virrey de Queralt,

Forsats á fugí 's vehuen lluny la fúria
Del poble catalá.

Los frares, dels convents ne surten llestos
Per véurels de calmar,

Mès ay! que quant un poble s'abraona
Ningú deté son pas.

Horror, desolació, tant sols se veyá,
Incendi y mortandat,

Rabiosos com á feras, tots anaban
La casa á saquejar,

Del Compte de Queralt y á arrosegarlo
Per tòt la ciutat.

Las portas ben tancadas y barradas
Detingueren son plan,

Mès prompte ne trovaren per obrirlas
La desitjada clau.

De feixos un gran munt, posat habian
Devant de lo portal,

Ja anaban ubriacats la llenya á encendrer,
Quant prompte, tot plegat,

Un frare franciscano una creu posa

Ab noble y santa má,

A sobre de los feixos y la llenya

Que anaban á cremar:

Lo poble 's detingué mút de sorpresa...

La religió triunfal....

Corrents á la Dressana s'encaminan

Ahont està amagat,

Lo Compte, que fugí de casa sèba

En lo mateix instant

En que la creu del frare franciscano

Sa vida va salvar.

III.

Per entre del rocam de la Dressana,
Un home atrafagat ne va corrent,

Ab ànsia de arribar prop de la platja
Mirant esporoguit, plé de recel.

Creient que la Dressana n'és bon puesto
Ne fuig cap á embarcarse lo Virrey,

Lo sol que al mar batia estavellaba
Deixant l'arenós pas casi bullent,

Y 'l Compte assedegat plé de suor,
Anava defallintne per moments.

Lo esglay á dins son cor esbatégaba
Veyent que s'acostaba ja prop d'ell.

Lo poble enfurismat sa mort cridantne,
Y el veurers sens companys, armas ni rès

Anava par les rocas roig de rabia

Per alcansar ben prompte son baixell.
Mes ay!... no hi arribá; quant ja sa vista
Miraba lo seu barco alli apropet,
Caigné sobre l'arena de la platja
Ja mort de tant calor y sufriment....

Quant sos perseguidors allí arribaren
Trobant á 'l de Queralt gelat y fret,
En crits de ferós ràbia prorumpiren
Per que no van poguerlo matar ells.
Per só en lo seu deliri á punyaladas
Cosiren allí 'l cos de lo Virrey,
Llensant ab goig inmens crits de victoria
En tant que á la ciutat tornaban prest...
Tal fòu lo Còrpus trist de Barcelona,
Moriren aquell dia mólts valents,
Recorts tant dolorosos mólts se guardan,
Puig vihent dintre 'l cor eternament.

LA RAMBLA DE LAS FLORS.

La Rambla de las flors, es, desde fá mólts anys lo
paseig matinal predilecte dels enamorats.

Las noyas qu'entre semana 's llevan tart per
peresa ó per darse tò, lo diumenje es fan despertar
per la criada ó s'estalvian de despertarse si la fal-lera
del paseig no las ha deixat dormir; s'arreglan lo mi-
llor que poden y consultan detingudament al mirall, lo
pentinat, lo coloret, lo vestit y tòt quant constitueix
l'adorno de sa persona. Oh la *toilette* matinal es mólts
mès difícil que la de la vesprada! Per la nit tenen los
vestits de seda, llassos, adornos y cosas de valor, que
inventadas per la moda, dirigidas y pulimentadas per
la modista, é il-luminadas per las llums artificials dels
teatros, salons ó paseigs, poseyexen la virtut de il-lu-
sionar fins á cert punt y fèr semblar bonich lo lleig.

Pero en lo trajo matinal no hi há tòts aquets re-
cursos, la noya s'troba reduida á sas propias for-
sas. Es dir s'ha de presentar á la lutxa d'amor, des-
armada, ó al menos ab las armas amagadas: si 's pen-
tina ho ha de fer figurant un despentinat, si s'arregla,
ha d'imitar un desarreglo, perque la Rambla de las
flors esigaig que s'hi vagi de negligé.

Es veritat també, que las que tenen alguna gracia
—y á tòtas la naturelase als en ha concedit una ó al-
tra—estan mólts millor aixis, que ab l'eses d'ador-
nos y penjarellas ab que de vegadas se cobreixen y
sobre tòt si 'l mencionat trajo de abandono, pot com-
pletarse ab una flor al monyo, trèta de la toya que sobre
l'camp als ha regalat lo nuvi, flor que diu mólts alt y
clár á quants hi ficsan la vista ab alguna intenció;
«aquesta plassa està donada, estima y es corresposta»
Oh allavors la noya, á la llum del dia, á la de la nit
y á tòtas està encantadora!

LA PROFESSÓ DE LA VIDA.

Per passarhi quant trobés,

Son garbell va preparar

LO ESQUIROL, y á passejar

Va sortirne un xich després.

Mès com era foraster,

Es va temer que 's perdria,

Anant corrent sense guia

Dè l' un á l' altre carrer:

Aixis es que diligent

Tan depressa 's va enfiar

Pera poguerse orientar

Y dominar á la gent,

Qu' ofegat per la pudor

Es va trobar plé de rabia

Creientse que era una gabia

Demunt d'un orinador,

BALL DE NIT. BALL DE DIA.

? Ahont vè D^e Rosa tan elegant?

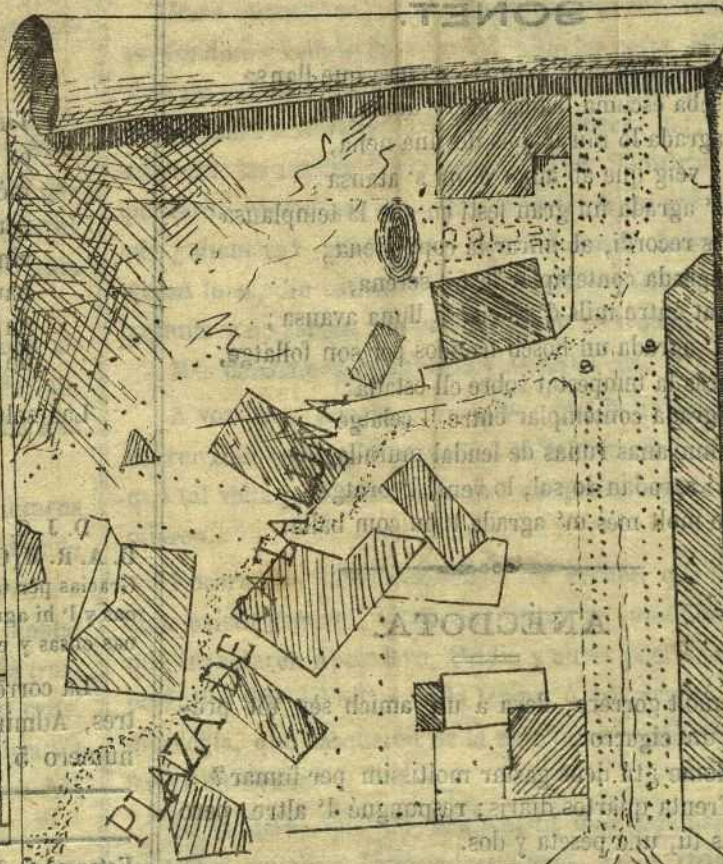
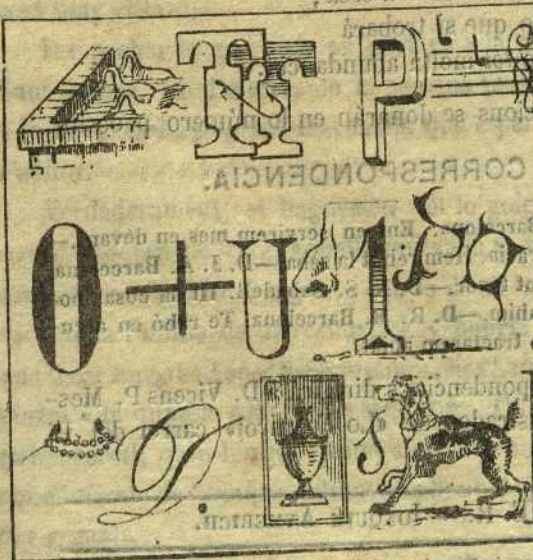
Porto la noya al Prado a ballar

? Ahont vè D. Pau tan mudadet?

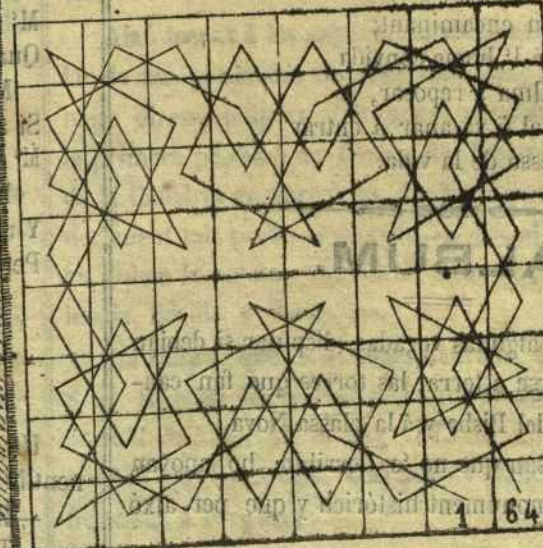
Porto l'nebotet à la Catedral a veure ballar l'ou

Plano de la espayosa plassa de Catalunya

GEROCLINCH

Solució del salt de Cabs

Y desde allí en una estona
 Va veurer t'òt admirat
 En professó congregat
 Mòlt públich de Barcelona,
 Que passant per devant d'ell
 Com favorint son intent
 L'hi va omplir en un moment
 Quasi bé t'òt lo garbell.
 La professó era cabal
 Si bé mal organizada
 Veyentshi representada
 Tota l'escala social.
 Homes de fatxa bufona
 Vejé, que sens esser grans
 Anavan fent los *gegants*
 Pels carrers de Barcelona.
 Y després porque ab mes mérit
 Las *trampas* fossin tocadas
 Las va veure, encomenadas
 A dos presidents d'un Crèdit,
 Seguint mòlts galifardeus
 Que marxaban carregats
 Sense ser condecorats
 Ab lo pes d'algunas *creus*,
 Y las donas fent de *vestas*
 Ab sos vestits esgayats
 Y homes qu'anaven mudats
 Sens dur roba de las festas,
 Y aixis moventne sens mida
 Gran saragata y quimera,
 Recorria sa carrera
 La professó de la vida.
 Proseguint despues d'aixó
 Mòlt estirat lo jovent,
 Gastantne son or content
 A detras d'algun *pendó*,
 Sens mirar que sempre promptes
 Tals cassos als següien
 Los inglesos que venian
 Ab la *música* dels comptes.
 Següien despues congregants
 Que dur la cara tapada,
 Van treurer moda, acceptada
 Per gran part dels elegants.
 Y altres qu'en son poch criteri,
 Se tenian qu'amagar
 No podent deutes pagar
 Sota 'l pes d'algun *misteri*
 Puig qu'aixis mòlts s'evitavan
 D'arrossegar las *cadena*s
 Que cumplint de fallos, penas
 Alguns de detras portaban.
 Seguits de mòlts perdularis,
 Escriptors adotzenats
 Que per tòthom preparats,
 Duyan sempre 'ls *encensaris*
 Encensant á 'l interés
 Que com *custodia* portaban
 Mòlts d'aquells que no hi anaban
 Es pòt dir que per res més.
 Qu'atirats per eix iman
 Y encegats per son deliri,
 No veyen qu'al cementiri.
 S'anaban encaminant;
 Siti qu'á l'home convida
 Ab sa calma á reposar,
 Y ahont al fi va anar á entrar
 La professó de la vida.

ALBUM.

Habem sentit algunas vegadas, disputar si debian conservar-se ó tirar-se á terra, las torres que fan cantonada al carrer del Bisbe y á la plassa Nova.

Los que defensen que no 's derribin, ho apoyan dient, que es un monument históric y que per aixó se deu conservar.

Los altres responian, que com tal monument es un monument mòlt lleig y encara que no ho fós des-

torba la configuració de la plassa; de consegüent ha de anar á terra.

Nosaltres no podem menos de pendrer partit per los primers, puig ademes de las rahons que donan, creyem tenirne de mòlt més convincents.

Figurínse vostés, que al peu y per las parets de eixas torres hi ha col·locats ab mòlt bon desordre, la capella de San Roch, á qui lo fanal fá més mala cara que un deudor quant li presentan un compte; lo quadro del mateix sant; un orinador ab la corresponent reixa; un rellotje, que encara está dejú de caminar; un anunciador públich; sis ó set veus d'aigua; una font; una barraca de vendre bitllets y los anunci, delas rifas; ab aixó barrejinhi l'herba y l'humitat, que hi ha per las parets y el xipoll que veuran á terra y díguinme ¿ahont ficariam t'òt aixó si tinguessim la desgracia de que tressin á terra aquell parell de kioscos monstrosos?

Depas advertirem al encarregat del ornato públich, que encara hi cabrian un parell de anunciadors més, alguna altre barraca y unas quantas frioleretas per l'estil.

Lo que acabem de dir de la plassa Nova, debem repetirho per la *gran* plassa de Catalunya, sino que com es del *Ensanche* ho han fet ab aixamples; lo que á un puesto ho han fet posanthi barracas y en un cantó, al altre construinthi casas y per tota la plassa. Veritat que no hi cap rellotje, barraca de bitllets, etc., en cambi hi ha orinadors, arbres secs, barracas hont s'hi ensenyan feras y fenómenos y fins casas; es á dir, es més en gran.

No hi ha regla sense escepció, per aixó no volen embrassar la plassa Real acabant aquell monument (en futur) y van arribar á tractar de tirar-lo á terra, no deixantne ni rastre.

¡Per Déu, no ho fasin! ¡Aixó si que fóra llástima!

Sabem que en la redacció de un dels periódichs de esta capital, no hi va arribar nostre primer número. Participem á aquesta y á las demes, que nosaltres lo varem remetre diumenje mateix, á tots los directores dels diaris y semanaris qu'es publican en Barcelona.

SONET.

M'agrada mòlt la mar, sempre que llansa
 La sèba escuma blanca per l'arena,
 M'agrada lo mirar dòls de una nena,
 Si la veig que ab amor á mi s'atansa;
 M'agrada un gran festí en que la templansa
 No 's recordi, al mirar la copa plena;
 M'agrada contemplar la nit serena,
 Quant entre mils d'estels, la lluna avansa;
 M'agrada un bosch frondos per son follatge,
 Si acás la tempestat sobre ell estalla;
 M'agrada contemplar entre 'l celatge
 Llunyanas runas de feudal muralla,
 Y m'agradan lo sol, lo vent, l'oratge....
 Pero mòlt més m'agrada l'ou com balla.

ANÉCDOTA.

Un mòlt gorrero, deya á un amich seu t'òt prenenthi un cigarro:

—Home ¿tú deus gastar moltíssim per fumar?

—Trenta quartos diaris; respongué l'altre, pero si fumas tú, una peseta y dos.

EPÍGRAMA.

Lo senyor don Joan Patilla,
 deya un dia á n' en Peret:

—Per la gatada qu'has fet,
 t'hauras de casá ab ma filla.

No 'm propasso ni t'insulto
 si 't conformas ab aixó.

—Home, ¿per quina rahó?

—Per una.... y qu'es de mòlt bulto.

SOL·LUCIONS.

A la endevinalla.

Miraba vers lo blau cel
 buscant un *estel* ab cúa,
 y vaig veurer una grúa
 ab la cúa d'un *estel*.

A la xarada.

¡Si que noy te passá un cas!...
 y ton apuro endevino,
 que á contar per lo amohino
 es un cas com un *cabas*.

Al geroglífich.

Los picadors pican al toro y encara l'hi diuen lo bitxo á n' ell.

Al salt del caball.

(A una coqueta.)

Una estatua tan hermosa
 vá sisellar un artista
 que, d'ella, al ficar la vista,
 quedá esclau son propi autor,
 Més en vá amor l'hi demana,
 en vá sa tendresa implora,
 ¡Si al ferla hermosa de fora,
 no hi formá dins d'ella un cor!

ENDEVINALLA.

Nasquí avans de naixer t'òt,
 per son naixement mirar;
 vaig abraçat ab la terra
 si 's para no 'm contaras.

Uns diuen que vaig depressa,
 altres, que á pòch á pòch vaig,
 més per un igual jo marxo,
 que no 'm puch pas deturar;
 y sempre, sempre camino,
 may enrera, sempre envant;
 y tan sols morirne puch,
 quant lo mon finit haurá.

XARADA.

Tinch *segona* d'enganxarme
 en *primera*, que 'm preparan
 móltas *segona* y *tercera*;
 perquè si en un *tres* m'atrapan,
 vindrá un dia, en que un refresch
 hauré de tenir á casa,
 en lo que si trobará
 de lo t'òt molta abundancia.

Las solucions se donarán en lo número pròxim.

CORRESPONDENCIA.

D. J. C. Barcelona. Ens en servirem mes en devant.—
 D. A. R. M. Gracia. Hem rebut la sèba.—D. J. A. Barcelona.
 Gracias per tant favor.—D. N. S. Sabadell. Hi ha cosas bo-
 nas y l'hi aghaim.—D. R. B. Barcelona. Te rahó en algu-
 nas cosas y en tractarem abiat.

La correspondencia 's dirigirá á D. Vicens P. Mes-
 tres, Administrador de «Lo Esquirol» carrer del Pi
 número 5.

E. R. — JOAQUIM AYMERICH.

Estampa de Narcis Ramirez y Companyia, passatge de Escu-
 dillers, núm. 4.